

ШКОЛА ДЛЯ МОЛОДИХ БІОХІМІКІВ

П'ята Парнасівська конференція (Київ, 26–29 квітня 2005 р.)

Розвиток сучасної науки, зокрема біології, неможливий без систематичного спілкування вчених різних країн, обговорення ними на міжнародних наукових форумах власних експериментальних результатів і концепцій, стану та перспектив подальших досліджень. Унікальне місце серед форумів, на які з'їжджаються біохіміки та молекулярні біологи, посідають традиційні наукові конференції, присвячені пам'яті видатного польського та українського вченого професора Якуба Кароля Парнаса. Власне, ці конференції, що організуються спільно Українським і Польським біохімічними товариствами, — то періодичні (як правило, кожних два роки) зустрічі вчених обох країн, які спрямовані на аналітичний розгляд та обговорення найважливіших проблем сучасної біохімії, клітинної і молекулярної біології.

Впродовж 1920–1941 років професор Я.К. Парнас вів активну дослідницьку роботу у галузі біохімії в університеті Яна Казімежа у Львові. У цьому ж місті він заснував всесвітньо відому біохімічну школу. З початком Другої світової війни вчений працював у Радянському Союзі: від 1941 року в евакуації в Уфі, де плідно співробітничав з Інститутом біохімії АН УРСР, а згодом — у Москві (протягом 1943–1948 років Я.К. Парнас очолював Інститут біохімії АН СРСР). У 1942 р. його було обрано академіком АН СРСР, того ж року

він став лауреатом Державної премії СРСР у галузі науки і техніки. Помер Я.К. Парнас у Москві в 1949 році, у приміщенні КДБ СРСР.

На увічнення пам'яті видатного вченого науковці-біохіміки ініціювали проведення Парнасівських конференцій. Перший такий форум відбувся 1996 року у м. Львові, де було вирішено організувати під патронатом Польського та Українського біохімічних товариств такі періодичні зустрічі: по черзі — у Польщі та в Україні. Другу Парнасівську конференцію скликали 1998 року у м. Гданську (Польща), її відповідальним організатором був професор Стефан Ангельські (Гданськ). Для проведення Третьої Парнасівської конференції знову було обрано Львів (2000 р.). За її організацію відповідав професор Ростислав Стойка (Львів). Слід зазначити, що Р.С. Стойка був не тільки організатором Третьої та Першої Парнасівських конференцій у Львові, а й фактично ініціював їх проведення взагалі. У 2002 р. у м. Вроцлаві (Польща) на базі місцевого університету відбулася Четверта Парнасівська конференція. Вона проходила у рамках урочистих заходів, присвячених 300-річчю Вроцлавського університету. Відповідальним організатором цієї конференції був професор Анджей Джугай (Вроцлав). П'ята Парнасівська конференція присвячувалася винятково актуальній проблемі сучасної біохімії та

біології клітини — молекулярним і мембранним механізмам клітинної сигналізації.

До білатерального організаційного комітету конференції ввійшли 22 польських та українських науковців. Співголовою оргкомітету від України був президент Українського біохімічного товариства академік НАН України Сергій Комісаренко (Київ), а від польської сторони — президент Польського біохімічного товариства професор Йоланта Баранська (Варшава).

У роботі конференції взяли участь 263 вчених (а з урахуванням участі київських студентів-біологів — майже 330 осіб); із них 124 — з Польщі, 117 — з України, 4 — з Білорусі, 5 — з Росії, по 2 — з Франції, Італії, США, Великої Британії та Швеції, 1 — з Німеччини. Двоє вчених — із Ірану та Казахстану — планували свій приїзд до Києва, але, на жаль, не змогли його зреалізувати.

Відкриття конференції відбулося 26 квітня в урочистій атмосфері в Українському домі. З теплими вітальними словами до її учасників звернулися президенти Українського та Польського біохімічних товариств академік Сергій Комісаренко і професор Йоланта Баранська. У їхніх виступах, а також у зверненнях заступника міністра освіти та науки України професора Андрія Гуржія і віце-президента НАН України академіка НАН України Віталія Походенка підкреслювалася видатна роль професора Я.К. Парнаса у розвитку світової біохімічної науки, акцентувалося на подальшому співробітництві польських та українських біохіміків у дослідженні найактуальніших питань сучасної біохімії, молекулярної та клітинної біології. Потім відбувся святковий концерт за участі Українського академічного фольклорно-етнографічного ансамблю «Калина». Після концерту були заслухані дві пленарні наукові лекції, присвячені фундаментальним проблемам явища сигнальної трансдукції, — професора Йолан-

ти Баранської «Нуклеотидні рецептори та їхня роль у клітинній сигналізації» та академіка НАН України Сергія Комісаренка «Активация лімфоцитів — шлях від клітинної поверхні до ядра».

На конференції працювали три наукові секції, робочі засідання яких відбувалися у Будинку вчителя.

Секція I. Мембрани, рецептори та внутрішньоклітинна сигналізація. Її роботу започаткувала пленарна доповідь академіка НАН України Олега Криштала. Загалом на цій секції було заслухано 11 усних доповідей, серед них — 4 лекції українських учених: члена-кореспондента НАН України Андрія Сибірського (Львів), доктора біологічних наук Світлани Сидоренко (Київ), кандидатів біологічних наук Ніни Гіммельрейх та Марини Скок (Київ). Усні доповіді супроводжувалися постерною сесією, на яку було замовлено 47 доповідей.

Секція II. Участь ферментів у сигналізації. Апоптоз. Пленарну лекцію прочитав професор Ернесто Карафолі (Італія). Було також заслухано 11 усних доповідей. Із шістьма повідомленнями виступили українські дослідники — кандидат біологічних наук Світлана Міхалап, член-кореспондент НАН України Сергій Костерін (Київ), кандидати біологічних наук Людмила Борисова (Київ — Ліверпуль) і В'ячеслав Шалак (Київ), професори Ростислав Стойка (Львів), Ольга Матишевська та Микола Великий (Київ). На цій секції було 60 постерних доповідей.

Секція III. Регуляція експресії та модифікації білків. Регуляція транскрипції. Робота секції відкрилася пленарною лекцією професора Піотра Лейдлера (Польща). Було заслухано 10 усних доповідей, серед них 4 виступи українських науковців: кандидата біологічних наук Людмили Дробот (Львів), члена-кореспондента НАН України Надії Гулої, кандидатів біологічних наук Галини Косякової, Ніни Гіммельрейх і Те-

тяни Борисової та аспірантки Ольги Си-миренко (Київ). На цю секцію було анон-совано 101 постерне повідомлення.

Усього на конференції заслухано 37 ус-них доповідей (5 пленарних та 32 секційні). Серед усних доповідачів 14 — з України, 12 — з Польщі, по 2 — із США та Великої Британії, по 1 — з Італії та Швеції. Реаль-но обговорено та проаналізовано 150 стен-дових повідомлень.

Прикметно, що серед учасників конфе-ренції було багато молоді — студентів, аспірантів, пошукувачів. Її організатори, усвідомлюючи, що подальший прогрес біо-хімічної науки неможливий без фундамен-тальної підготовки кваліфікованих молодих дослідників, прагнули залучити до участі у форумі якнайбільше здібних науковців-початківців. Загалом на конференції були присутні 124 представники наукової молоді (до 35 років), серед них: 69 — з України, 46 — з Польщі, 5 — з Росії, 3 — з Білорусі, 1 — з Німеччини.

На П'ятій Парнасівській конференції, як і на попередніх, на рівні стендової сесії від-бувся конкурс молодих учених, у якому були задіяні 49 учасників, із них 24 — з Польщі, 22 — з України, 2 — з Росії, 1 — з Німеччини. Авторитетна міжнародна ко-місія (голова — професор Єжі Дужинські, Варшава) ретельно проаналізувала науко-ве значення молодіжних конкурсних по-відомлень, творчий потенціал конкурсантив, їхнє вміння відповідати на запитання та аргументовано обґрунтовувати свої наукові погляди. Було визначено п'ятьох пере-можців конкурсу: 1-е місце — Сергій Гав-рилов (Україна — Польща, теперішня ус-танова проведення досліджень — Інститут експериментальної біології ім. Ненцького ПАН, Варшава); 2-е місце — Ганна Пана-сюк (Інститут молекулярної біології і гене-тики НАН України, Київ); 3-є місце — Євген Філяк (Інститут клітинної біології НАН України, Львів); 4-е місце — Ростис-

слав Білий (цей самий інститут); 5-е місце — Моніка Петровська (Онкологічний центр, Польща, Гляйвіце).

Переможці молодіжного конкурсу одер-жали відповідні премії та почесні відзнаки.

На закінчення конференції її учасники з глибокою увагою заслухали емоційну і вель-ми цікаву науково-історичну доповідь про-фесора Стефана Ангельського (Гданськ, Польща) та виступ професора Вацлава Шибальського (Медисон, США), присвя-чені пам'яті Якуба Кароля Парнаса. Ці по-відомлення, а також заключні зворушливі слова президентів Українського та Поль-ського біохімічних товариств академіка НАН України Сергія Комісаренка та про-фесора Йоланти Баранської пролунали у надзвичайно щирій і теплій атмосфері то-варишування і дружби, яка характеризувала всі чотири дні роботи П'ятої Парнасів-ської конференції.

Відтак професор Піотр Лейдлер — орга-нізатор наступної, Шостої, Парнасівської конференції, яка відбудеться у Кракові (Польща) 2007 року, люб'язно запросив присутніх до участі у ній.

Під час роботи форуму науковці мали чу-дову нагоду ознайомитися із Києвом, з його історико-культурними пам'ятками, були організовані піші та автобусні екскурсії містом, відвідування Національного театру опери та балету ім. Тараса Шевченка.

Які ж висновки можна зробити, підсумо-вуючи роботу конференції?

- ♦ Вона, безперечно, сприяла подальшому розвитку актуального напрямку сучасної біохімії — з'ясуванню іонних, молекуляр-них та мембранних механізмів передачі внутрішньоклітинних сигналів, дала змо-гу оцінити реальний стан здобутків із цієї проблеми, прискіпливо проаналізувати перспективи подальших досліджень.
- ♦ Конференція поглибила персональні на-укові контакти українських та польських біохіміків, зміцнила їхні дружні стосун-

ки, активізувала наукові та культурні зв'язки і співпрацю Українського та Польського біохімічних товариств, академій наук двох країн.

- ✧ Було наочно продемонстровано, що Парнасівські конференції перетворюються із суто білатеральних на міжнародні. Справді, у нинішньому форумі взяли участь учені з 10 країн (усього ж заявки надійшли від науковців із 12 держав).
- ✧ П'ята Парнасівська конференція характеризується значно ширшим колом учасників, аніж попередні. Так, якщо у Четвертій конференції взяли участь 110 учених (із них 60 — українських), то у П'ятій — 263 науковці (зокрема 117 з України); якщо на попередній конференції було подано 51 стендове повідомлення, то на П'ятій — 208.
- ✧ Від України на конференції були присутні не лише дослідники з Києва та Львова, як це було на попередніх таких форумах, а й з інших міст нашої держави, у наукових закладах яких здійснюються дослідження із біохімії, клітинної та молекулярної біології (Харків, Донецьк, Дніпропетровськ, Івано-Франківськ, Полтава).
- ✧ До роботи у Парнасівських конференціях залучаються дедалі ширші кола української наукової молоді. Так, у П'ятій конференції взяли участь 124 молодих науковців (з них 69 — з України). На попередній конференції у конкурсі молодіжних постерів були представлені лише 18 молодих дослідників, а на П'ятій — уже

49, із них 22 — українських. Втім, до участі у таких конференціях слід залучати якомога більше молодих українських біохіміків — студентів, пошукувачів та аспірантів. У розв'язанні цього питання велика роль належить обласним осередкам Українського біохімічного товариства.

Безперечно, успішне проведення П'ятої Парнасівської конференції було б неможливим без дієвої фінансової та моральної підтримки з боку Національної академії наук України, Федерації Європейських Біохімічних Товариств (FEBS), Міністерства освіти та науки України, яким президія Центральної ради Українського біохімічного товариства висловлює свою щирю подяку. Наша вдячність спонсорам — фірмам та компаніям «ALSI Corporation», ЗАО «Macrokhim» (Україна), «Applied Biosystems», «Cayman Chemical Company», «Beckman Coulter», «Bio-Rad Laboratories» (США). Дякуємо Польській академії наук та Інституту експериментальної біології ім. Ненцького (Варшава) за сприяння у проведенні конференції. І, нарешті, маємо висловити слова вдячності на адресу великої групи співробітників Інституту біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України, які взяли діяльну участь у підготовці, організації та проведенні цієї конференції.

С. КОСТЕРІН,
член-кореспондент НАН України,
віце-президент Українського
біохімічного товариства